

Mitmepalgeline Puccini

Eile oli RAT «Estonias» järjekordne esietendus. Teatri repertuaar täieneb sedapuhku Giacomo Puccini lühiooperitega «Mantli», «Ode Angelica» ja «Gianni Schicchi».

Puccini on populaarne kogu maailmas eelkõige «Boheemi» (1896), «Tosca» (1900) ja «Madame Butterfly» (1904) kaudu. Need ülituntud ja paljumängitud teosed on põhiliselt määratud ka suhtumise autorisse. Puccini ilmeksimatult isikupärast stiili on tunnustanud kõik, parodeerijad kaasa arvatud. Teda on nimetatud viimseks romantikuks ooperiteatris, meloodia ja kantileeni suurmeistriks, tunnete ja kirgede heliloojaks. Kriitilisemalt häältestatud toovad esile virtuooslikku balansseerimist tõsise ja ajaviiteliselt laadi muusika piirimail.

Kõrvutades Puccini populaarsemaid oopereid eile etendunud triptühhonga, tundub viimane paljuski uudse-
na. On põhjus nende hilisemas valmimisajaks? Kindlasti on see oluline, ehkki — samal perioodil kirjutatud «Tütarlaps kuldsest läänest» (1910) ja «Turandot» (1924) on märksa «tüüpilisemad». Omajagu räägib aga kaasa asjaolu, et traditsiooniliselt «suurt kurbust ja kirge väikestes südames» taotles helilooja vaid «Mantli». Tervikuna soovis ta näha kontraste, emotsionaalseid erinevusi kolme lühiooperi vahel. Nii valmisidki 1918. aastaks jõuliselt draamatilise «Mantli» kõrval läbinisti liüriline «Ode Angelica» ja koomikast ning groteskist pakatav «Gianni Schicchi».

Triptühhonis üllatab Puccini kuulajat mitmestki küljest. Tegevustik on därmiselt tihe: «Mantli» ja ka «Gianni Schicchi» materjalist jätkuks võiholla õhtut täitva ooperi tarbeks. Tempodelt ja ansambliilisuselt on «Gianni Schicchi» üks hulljulgemaid maailma ooperiliteratuuris, samuti koomikalt üks eredamaid. «Mantli» ja eriti «Ode Angelica» orkestris saavutab helilooja impressionistlikult peeni kõlavärve. Harmoonia on muutunud kargemaks, meloodia teksti fraasi tähelepanelikult jälgivaks. Niisiis on märgata mitmeidki käesoleva sajandi muusikateatrite iseloomulikke algmeid.

Kuid Puccinit ei maksa ka radikaaliks lugeda. Vastaläänud sajandiga oli Puccini iselaadses vahekorras. Selles oli nii tunnustust kui alalhoidlikkust läbisegi. Ühel aastal võis ta vihhaselt deklareerida, et vihkab linna, sillutisi, külluslikku elu ja tsivilisatsiooni üldse ning tunneb ennast inimmesena ainult maal; teisel aga osta niisugune «tehnikat ime» nagu auto (sellega tegi ta 1903. a. läbi küllaltki raske liiklusõnnetuse). Debussy ooperile «Pelleas ja Melisande», sajandi alguse silmapaistvalt uudsele muusikanähtusele, pööras helilooja suurt tähelepanu. Ta hindas kõrgelt ooperi harmooniat, läbipaistvat orkestratsiooni. «See on tõepoolest huvitav asi,» kirjutas Puccini 1906. a. Giulio Ricordile, «kuid mitte haarav ja tervenisti «sünget» värvi kui frantsiskaani munga rüü.»

Läbinisti uuenduslik pole

helilooja ka triptühhonis. Isegi «Gianni Schicchi» peatab ta paariks minutiks pingelised retsitatiivid ja ansamblid, et kaunis Lauretta saaks oma kantileenset aariat esitada. «Ode Angelicas» ja «Mantli» süveneb autor endistviisi kuni detailideni ümbritsevasse keskkonnasse. Ilja Ehrenburgi mälestustes saajandi alguse Pariisist on ridu, mis otse Puccini «Mantli» stseenidele vastavad.

«Tänavanurkadel seisid laulikud, noodid käes, nad laulsid midagi kurba, jõudeolijad kogunesid ümberringi ja laulsid kaasa... Armunud suudlesid... Kõik tundsid üksteist, peksid tänaval keelt, rääkisid kuulujutte...»

«Estonia» perele on selle teatriõhtu ettevalmistamine olnud küllaltki omapäraseks ülesandeks. Kolmes lühiooperis on kokku ligi nelikümmend nimelist osa, kuid nende hulgas on vaid 5—6 «suuremat». Karakteri kujundamiseks pakuvad võimalusi aga kõik, ka kõige väiksemad. Tingimused ansambli tööks on seekord niisiis otsekui loodud. Kaasa teevad kõik solistid ja paljud koorilauljadki — solistiosades.

Dirigeerivad Neeme Järvi ja Eri Klas. Lavastaja on Arne Mikk. Dekoratsioonid ja kostüümid kujundas Uno Kärbis. Koormeister on Uno Järvela. Kuulajaile võib lühioopereid soovitada juba sellegi tõttu, et neis leidub tõepoolest «igapäevale midagi».

V. PAALMA

Pildil: Mare Jõgeva «Ode Angelicas».